

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA GOSPODARKI, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ¹⁾**

z dnia 14 listopada 2003 r.

w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek²⁾

(Dz. U. z dnia 11 grudnia 2003 r.)

Na podstawie art. 9 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. Nr 166, poz. 1360 oraz z 2003 r. Nr 80, poz. 718, Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1652) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) zasadnicze wymagania dotyczące projektowania i wytwarzania zabawek;
- 2) procedurę oceny zgodności;
- 3) minimalne kryteria, jakie powinny być uwzględnione przy notyfikowaniu jednostek;
- 4) sposób oznakowania zabawek;
- 5) wzór znaku CE.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o zabawce, należy przez to rozumieć dowolny wyrób lub materiał zaprojektowany lub przewidziany do używania w czasie zabawy przez dzieci w wieku do lat 14.

§ 3. Przepisów rozporządzenia nie stosuje się do:

- 1) ozdób bożonarodzeniowych;
- 2) precyzyjnych modeli w skali dla dorosłych kolekcjonerów;
- 3) sprzętu do zbiorowego używania na placach gier i zabaw;
- 4) sprzętu sportowego;
- 5) sprzętu wodnego przeznaczonego do użytku w głębokiej wodzie;
- 6) lalek ludowych i dekoracyjnych oraz innych podobnych wyrobów przeznaczonych dla dorosłych kolekcjonerów;
- 7) zabawek komercyjnie instalowanych w miejscach publicznych, w szczególności w domach handlowych oraz na dworcach;
- 8) układanek tematycznych (puzzle) składających się z więcej niż 500 elementów, lub bez obrazków, przeznaczonych dla specjalistów;
- 9) broni pneumatycznej;
- 10) sztucznych ogni, włącznie ze słonkami, z wyjątkiem kapiszonów przeznaczonych specjalnie do stosowania w zabawkach;
- 11) proc i katapult;
- 12) zestawu strzałek z metalowymi zakończeniami;
- 13) elektrycznych piekarników, żelazek i innych miniatur lub modeli urządzeń bądź sprzętu przeznaczonego dla dorosłych, zasilanych napięciem nominalnym przekraczającym 24 V;
- 14) wyrobów zawierających elementy grzejne, przeznaczonych do używania pod nadzorem osób dorosłych i do celów edukacyjnych;
- 15) pojazdów z silnikami spalinowymi;
- 16) zabawek z silnikami parowymi;
- 17) rowerów przeznaczonych do uprawiania sportu lub poruszania się po drogach publicznych;
- 18) zabawek video podłączonych do urządzeń zasilanych prądem elektrycznym o napięciu przekraczającym 24 V;
- 19) smoczków;
- 20) wiernych kopii prawdziwej broni palnej;
- 21) biżuterii dla dzieci.

§ 4. 1. Do obrotu mogą być wprowadzone zabawki, które podczas ich używania zgodnie z ich przeznaczeniem lub w sposób możliwy do przewidzenia, mając na uwadze prawidłowe zachowanie dzieci, nie będą stwarzały zagrożenia dla bezpieczeństwa lub zdrowia użytkowników lub osób trzecich.

2. Zabawka musi spełniać zasadnicze wymagania określone w rozporządzeniu, pozostając w stanie, w jakim była wprowadzona do obrotu, biorąc pod uwagę przewidywany okres normalnego jej używania.

§ 5. 1. Zabawki wykonane zgodnie z właściwymi normami zharmonizowanymi, i umieszczonym na nich oznakowaniem CE, uznaje się za zgodne z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu.

2. Przyjmuje się, że zabawki, dla których producent nie zastosował norm zharmonizowanych lub zastosował je częściowo albo nie ma takich norm, spełniają zasadnicze wymagania określone w rozdziale 2, gdy po wystawieniu certyfikatu zgodności, zgodność z zatwierdzonym modelem zabawki została potwierdzona przez umieszczenie na nich oznakowania CE.

§ 6. 1. Jeżeli do zabawek mają zastosowanie odrębne przepisy, które przewidują umieszczanie oznakowania CE, oznakowanie może być umieszczone, pod warunkiem że zabawki spełniają również wymagania określone w tych przepisach.

2. Jeżeli co najmniej jeden z przepisów, o których mowa w ust. 1, pozwala producentowi, w okresie przejściowym określonym w tych przepisach, na wybór innych przepisów, oznakowanie CE powinno wskazywać zgodność tylko z tymi przepisami, które zastosował producent. W takim przypadku producent powinien podać szczegółowe dane o zastosowanych przepisach w dołączonych do zabawek ostrzeżeniach oraz instrukcjach wymaganych przez te przepisy, albo na ich opakowaniach.

Rozdział 2

Zasadnicze wymagania w zakresie projektowania i wytwarzania zabawek

§ 7. 1. Producent, projektując zabawkę, powinien przewidzieć możliwość wystąpienia urazów i zagrożeń zdrowia, podczas używania zabawek, a w szczególności zagrożeń:

- 1) wynikających z projektu, budowy lub składu zabawki;
- 2) których nie można całkowicie wyeliminować dokonując zmiany budowy zabawki albo jej składu bez zmiany jej funkcji lub pozbawienia jej podstawowych właściwości.

2. Stopień zagrożenia zdrowia i ryzyko zranienia występujące w związku z używaniem zabawek musi być współmierny do umiejętności dziecka lub jego opiekunów.

3. Przepis ust. 2 stosuje się w szczególności do zabawek, które ze względu na rozmiary i charakterystykę, są przeznaczone dla dzieci w wieku do lat 3.

§ 8. 1. Zabawki oraz ich części, a także umocowania, jeżeli znajdują się na zabawce, muszą mieć niezbędną wytrzymałość mechaniczną, a tam gdzie jest to konieczne, stabilność, aby obciążenia, którym będą poddawane podczas ich używania, nie powodowały łamania się zabawek oraz ich części, a także zniekształcenia, co mogłoby spowodować ryzyko zranienia.

2. Krawędzie, części wystające, przewody i umocowania znajdujące się na zabawkach, muszą być zaprojektowane i wytwarzane w taki sposób, aby ryzyko zranienia, w przypadku kontaktu z nimi, było jak najmniejsze.

3. Wymagania określone w ust. 2, dotyczące ryzyka zranienia, stosuje się w przypadku wystąpienia tego ryzyka podczas ruchu części zabawek.

§ 9. 1. Zabawki i ich części składowe oraz wszelkie odłączalne ich części, służące do zabawy dla dzieci w wieku do lat 3, muszą mieć takie wymiary, aby nie było możliwe ich połknięcie lub wprowadzenie do jakiegokolwiek otworu w ciele dziecka.

2. Zabawki, ich części, a także opakowania, w których są wprowadzone one do obrotu, nie mogą powodować ryzyka uduszenia albo udławienia.

§ 10. Zabawki przeznaczone do użycia w płytkiej wodzie, umożliwiające unoszenie lub utrzymywanie dziecka na jej powierzchni, muszą być zaprojektowane i wykonane w taki sposób, aby przy ich używaniu zgodnie z ich przeznaczeniem nie powodowały niebezpieczeństwa utraty możliwości unoszenia lub utrzymywania dziecka na powierzchni wody.

§ 11. Zabawki, do których wnętrza dziecko może się dostać, muszą być przystosowane do łatwego wydostania się przez nie na zewnątrz.

§ 12. Zabawki, przy użyciu których dziecko może się przemieszczać, muszą mieć odpowiedni i skuteczny dla zabawki danego typu system hamowania. System hamowania powinien być łatwy w użyciu, mieć możliwość zrównoważenia energii kinetycznej wytworzonej przez zabawkę i nie powodować niebezpieczeństwa wypadnięcia dziecka ani uszkodzenia ciała dziecka lub osób trzecich.

§ 13. Zabawki, które służą do wystrzeliwania przedmiotów, muszą być zaprojektowane w taki sposób, aby ich masa, rodzaj i kształt oraz energia kinetyczna jaką może osiągnąć przedmiot z nich wystrzeliwany nie stwarzały, podczas ich używania, zagrożenia uszkodzenia ciała dziecka lub osób trzecich.

§ 14. Zabawki, zawierające elementy grzejne, muszą być zaprojektowane i wytwarzane w taki sposób, aby:

- 1) maksymalna temperatura powierzchni zabawki nie powodowała poparzeń, podczas ich dotknięcia;
- 2) ciecze i gazy znajdujące się w zabawce nie osiągały temperatur lub ciśnień, które mogłyby powodować oparzenia lub inne uszkodzenia ciała, w przypadku ich uwolnienia z innych przyczyn, niż związanych z jej normalnym działaniem.

§ 15. 1. Zabawki, aby nie stwarzały zagrożenia pożarowego, muszą być wytwarzane z materiałów, które:

- 1) mają zwiększoną odporność na zapalenie się w razie bezpośredniego zetknięcia się zabawki z płomieniem, iskrą lub innym źródłem ognia, lub
- 2) w przypadku zapalenia się zabawki sprawiają, że pali się ona powoli, a ogień rozprzestrzenia się wolno, lub
- 3) niezależnie od ich składu chemicznego są tak przetworzone, by opóźnić proces spalania, lub
- 4) nie są łatwopalne - płomień zanika natychmiast z chwilą zetknięcia ognia, który go powoduje.

2. Materiały, o których mowa w ust. 1, nie mogą stwarzać zagrożenia zapalenia innych materiałów użytych do produkcji zabawki.

3. W przypadku konieczności wytworzenia zabawki z materiałów łatwopalnych albo z zastosowaniem substancji niebezpiecznych, musi być ona wytworzona w taki sposób, aby nie następowało samoistne zapalenie się tych materiałów lub substancji.

§ 16. 1. Zabawki nie mogą zawierać elementów wybuchowych albo elementów lub substancji, które mogą wybuchnąć podczas ich używania, z wyjątkiem kapiszonów.

2. Zabawki, w szczególności zabawki i gry chemiczne, nie mogą zawierać substancji i preparatów, które:

- 1) po zmieszaniu mogą wybuchnąć na skutek:
 - a) reakcji chemicznej lub po ich rozgrzaniu,
 - b) zmieszania z substancjami utleniającymi;
- 2) zawierają składniki lotne, które są palne w powietrzu i mogą z nimi wytworzyć wybuchowe lub palne mieszaniny lotne lub opary.

§ 17. 1. Zabawki muszą być zaprojektowane i wytworzone w taki sposób, aby podczas normalnego ich używania nie stwarzały zagrożenia dla organizmu dziecka w przypadku ich połknięcia, dostania się w inny sposób do jakiegokolwiek otworu w ciele dziecka, bądź kontaktu ze skórą, śluzówką lub oczami.

2. Zabawki nie mogą zawierać niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.³⁾) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 199, poz. 1948) w ilościach, które mogą być szkodliwe dla bezpieczeństwa i zdrowia człowieka.

3. Dopuszcza się zastosowanie w zabawce substancji i preparatów chemicznych w ograniczonej ilości, jeżeli jest to niezbędne do jej funkcjonowania ze względu na jej właściwości lub przeznaczenie i nie zostanie przekroczony maksymalny poziom stężeń tych substancji i preparatów określony w odrębnych przepisach.

4. W celu ochrony zdrowia dziecka, dawka dzienna metali ciężkich, które, w związku z używaniem zabawek, mogą przedostać się do organizmu dziecka, nie może przekroczyć następujących wartości:

- 1) antymon - 0,2 µg;
- 2) arsen - 0,1 µg;
- 3) bar - 25,0 µg;
- 4) kadm - 0,6 µg;
- 5) chrom - 0,3 µg;
- 6) ołów - 0,7 µg;
- 7) rtęć - 0,5 µg;
- 8) selen - 5,0 µg.

§ 18. 1. Zabawki elektryczne oraz ich części nie mogą być zasilane prądem o napięciu nominalnym przekraczającym 24 V.

2. Części zabawek, które są podłączone do źródła prądu elektrycznego lub mogą być w kontakcie z tym źródłem mogącym powodować porażenie elektryczne, wraz z przewodami i ich połączeniami służącymi do jego przepływu, muszą być odizolowane i chronione mechanicznie w taki sposób, aby zapobiec ryzyku porażenia.

3. Zabawki elektryczne muszą być zaprojektowane i wytworzone w taki sposób, aby maksymalne temperatury osiągane przez wszystkie bezpośrednio dostępne powierzchnie nie spowodowały poparzenia przy ich dotknięciu.

§ 19. Zabawki muszą być zaprojektowane i wytworzone w taki sposób, aby w celu uniknięcia infekcji, zachorowań i zatrucia, spełniały wymagania dotyczące higieny i czystości.

§ 20. Zabawki nie mogą zawierać pierwiastków radioaktywnych lub substancji, w postaci lub ilościach szkodliwych dla zdrowia.

§ 21. 1. W przypadku gdy wymagają tego względy bezpieczeństwa, producent, niezależnie od informacji określonych w rozdziale 5, dołącza do zabawki sformułowaną w języku polskim instrukcję jej używania, zwaną dalej "instrukcją".

2. Producent dołącza instrukcję do: zjeżdżalni, huśtawek, trapezów, pierścieni, kół, lin oraz innych podobnych zabawek, w szczególności przeznaczonych do zawieszania.

3. Instrukcja powinna wskazywać prawidłowy sposób montażu zabawki oraz te części zabawki, które mogą stwarzać zagrożenie, w przypadku wadliwego jej montażu. Instrukcja powinna także zawierać zalecenia dotyczące przeprowadzania okresowych kontroli i konserwacji podstawowych części zabawki wraz z ostrzeżeniem o następstwach nieprzestrzegania tego wymogu.

§ 22. Producent umieszcza na zabawce lub jej opakowaniu albo na etykiecie lub na dołączonej do zabawki ulotce wyraźną i widoczną informację o konieczności nadzoru osoby dorosłej podczas używania zabawki, jeżeli zabawka może być używana wyłącznie pod jej nadzorem.

§ 23. 1. Producent zabawki, która stanowi miniaturę lub model urządzenia bądź sprzętu przeznaczonego dla dorosłych, umieszcza na opakowaniu zabawki ostrzeżenie, że zabawka ta może być używana wyłącznie pod nadzorem osoby dorosłej.

2. W przypadku zabawek wymienionych w ust. 1, producent dołącza do nich instrukcje ich używania, w której umieszcza ostrzeżenia o potrzebie zachowania środków ostrożności wraz z pouczeniem o następstwach ich niezachowania, a także informację o konieczności przechowywania zabawek w miejscu niedostępnym dla dzieci w wieku do lat 3.

§ 24. Producent zabawki, której niezbędnym składnikiem są substancje lub materiały stwarzające niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia, dołącza do zabawki:

- 1) instrukcję jej używania zawierającą ostrzeżenia o niebezpieczeństwie oraz informacje o stosowaniu środków ostrożności niezbędnych do uniknięcia niebezpieczeństwa;
- 2) informacje dotyczące udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku spowodowanego używaniem zabawki oraz przechowywania jej w miejscu niedostępnym dla dzieci.

§ 25. Niezależnie od wymagań określonych w § 23 i 24, producent zabawek z dziedziny chemii, w szczególności zestawów chemicznych, zestawów do wykonywania odcisków plastycznych, miniaturowych pracowni ceramicznych, zabawek do pokrywania przedmiotów emalią oraz zestawów fotograficznych, musi na opakowaniu zabawki umieścić informację, że jest ona przeznaczona wyłącznie dla dzieci w wieku powyżej określonej liczby lat oraz ostrzeżenie, że może być używana wyłącznie pod nadzorem osoby dorosłej.

§ 26. Producent łyżew i deskorolek oraz sprzętu podobnego, wprowadzonego do obrotu jako zabawki, powinien dołączyć do nich instrukcję ich używania, w której zawarte będą informacje o konieczności zachowania ostrożności, posiadaniu specjalnych umiejętności, a także konieczności stosowania sprzętu ochronnego takiego jak: kask, rękawice oraz ochraniacze na kolana i łokcie.

§ 27. Producent zabawek przeznaczonych do używania w płytkiej wodzie oraz pod nadzorem osoby dorosłej, dołącza do zabawki ostrzeżenia, że mogą być one używane jedynie na głębokości bezpiecznej dla dziecka i w obecności osoby dorosłej.

Rozdział 3

Procedura oceny zgodności

§ 28. 1. Badanie typu WE jest procedurą poprzez którą jednostka, która uzyskała notyfikację, zwana dalej "jednostką notyfikowaną", sprawdza i poświadcza, że zatwierdzony model zabawki spełnia zasadnicze wymagania dotyczące tej zabawki.

2. Producent lub jego upoważniony przedstawiciel, zwany dalej "wnioskodawcą", składa w jednej jednostce notyfikowanej, wniosek o przeprowadzenie badania typu WE.

3. Wniosek o przeprowadzenie badania typu WE powinien zawierać:

- 1) oznaczenie wnioskodawcy, jego siedzibę i adres;
- 2) opis zabawki;
- 3) informacje o miejscu wyprodukowania zabawki;
- 4) dane dotyczące projektu i wykonania zabawki;

- 5) dokumenty umożliwiające dokładną identyfikację zabawki;
 - 6) wykaz norm zharmonizowanych, zastosowanych w całości lub częściowo;
 - 7) opis czynności podjętych w celu zapewnienia, że zabawka pozostanie zgodna z zasadniczymi wymaganiami.
4. Do wniosku o przeprowadzenie badania typu WE należy dołączyć model zabawki, który będzie produkowany.

§ 29. 1. Jednostka notyfikowana przeprowadza badanie typu WE w następujący sposób:

- 1) sprawdza czy:
 - a) dokumenty przedstawione przez wnioskodawcę są właściwe,
 - b) zabawka nie stanowi zagrożenia dla dziecka lub osób trzecich;
 - 2) przeprowadza odpowiednie badania i testy, stosując w jak największym stopniu normy zharmonizowane, w celu sprawdzenia, czy model zabawki spełnia zasadnicze wymagania.
2. Jeżeli model zabawki spełnia zasadnicze wymagania określone w rozporządzeniu, jednostka notyfikowana wystawia certyfikat zgodności i powiadamia o tym wnioskodawcę.
3. Certyfikat zgodności zawiera wnioski z badania, opis zastosowanych metod badania oraz opisy i rysunki zatwierdzonej zabawki.

§ 30. 1. Jednostka notyfikowana przekazuje, na wniosek innej jednostki notyfikowanej i organu sprawującego nadzór nad wyrobami wprowadzonymi do obrotu, kopię certyfikatu zgodności oraz, na ich wniosek, kopię projektu i schematu produkcyjnego zabawki, a także sprawozdania z przeprowadzonych badań i testów.

2. W przypadku gdy jednostka notyfikowana odmówi wystawienia certyfikatu zgodności poinformuje o tym niezwłocznie wnioskodawcę.

3. Jednostka notyfikowana, która odmówiła wystawienia certyfikatu zgodności, informuje o odmowie jego wydania ministra właściwego do spraw gospodarki, Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Komisję Europejską.

Rozdział 4

Minimalne kryteria, jakie powinny być uwzględnione przy notyfikowaniu jednostek

§ 31. Pracownicy jednostki notyfikowanej odpowiedzialni za przeprowadzenie oceny zgodności powinni odbyć przeszkolenie w tym zakresie, a także posiadać:

- 1) wiedzę niezbędną do przeprowadzania badań oraz odpowiednie doświadczenie w ich przeprowadzaniu;
- 2) umiejętność sporządzania certyfikatów zgodności, protokołów i sprawozdań wymaganych w celu uwierzytelnienia przeprowadzonych badań.

Rozdział 5

Sposób oznakowania zabawek

§ 32. 1. Na zabawce albo jej opakowaniu umieszcza się w sposób widoczny, czytelny i trwały oznakowanie CE oraz informację zawierającą: nazwę i adres producenta lub imię i nazwisko jego upoważnionego przedstawiciela albo importera na terytorium Wspólnoty Europejskiej, zwaną dalej "informacją".

2. Dane zawarte w informacji mogą być podane w formie skrótu, pod warunkiem że skrót umożliwi identyfikację producenta, jego upoważnionego przedstawiciela oraz importera.

3. W przypadku małych zabawek i zabawek składających się z małych części, informacje mogą być umieszczone na ich opakowaniu oraz etykiecie albo ulotce dołączonej do zabawki.

4. W przypadku określonym w ust. 3, producent powinien poinformować nabywców zabawek o celowości zachowania opakowań, etykiet oraz ulotek na których zamieszczone są informacje.

5. Wzór znaku CE określa załącznik do rozporządzenia.

§ 33. 1. Producent dołącza do zabawki, oprócz informacji także inne informacje o jej przeznaczeniu oraz umieszcza na zabawce lub jej opakowaniu albo na etykiecie lub ulotce dołączonej do zabawki wyraźne i widoczne ostrzeżenia o treści:

- 1) "Nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 3 lat" - w przypadku gdy zabawka, ze względu na bezpieczeństwo, nie jest przeznaczona dla dzieci w wieku poniżej 3 lat;
- 2) "Uwaga, do użytku wyłącznie pod bezpośrednim nadzorem osoby dorosłej" - w przypadku zabawek określonych w § 23 ust. 1;
- 3) "Uwaga, konieczność stosowania sprzętu ochronnego" - w przypadku zabawek określonych w § 26;

- 4) "Uwaga, do używania jedynie w wodzie na głębokości bezpiecznej dla dziecka oraz pod nadzorem" - w przypadku zabawek określonych w § 27;
- 5) "Uwaga: wyłącznie dla dzieci w wieku ponad ... lat. Do stosowania pod nadzorem osoby dorosłej", przy czym o wieku decyduje producent.
2. Wraz z ostrzeżeniami wymienionymi w ust. 1 zamieszcza się krótką informację o szczególnym ryzyku związanym z takim ograniczeniem.

Rozdział 6

Przepisy dostosowujące i końcowe

§ 34. Przepisy dotyczące oznakowania CE i procedur oceny zgodności stosuje się od dnia uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej.

§ 35. Traci moc rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie warunków i trybu dokonywania oceny zgodności zabawek (Dz. U. Nr 115, poz. 1086).

§ 36. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia.

-
- ¹⁾ Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej kieruje działem administracji rządowej - gospodarka, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 1, poz. 5).
- ²⁾ Przepisy niniejszego rozporządzenia wdrażają postanowienia dyrektywy Rady Europejskiej 88/378/EEC z dnia 3 maja 1988 r. o harmonizacji prawa Państw Członkowskich dotyczących bezpieczeństwa zabawek, zmienionej dyrektywą Rady Europejskiej 93/68/EEC z dnia 22 lipca 1993 r.
- ³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1085, Nr 123, poz. 1350 i Nr 125, poz. 1367, z 2002 r. Nr 135, poz. 1145 i Nr 142, poz. 1187 oraz z 2003 r. Nr 189, poz. 1852.

ZAŁĄCZNIK

WZÓR ZNAKU CE

Znak CE składa się z liter o poniższych kształtach:

wzór

W przypadku pomniejszenia lub powiększenia znaku CE należy zachować proporcje podane na powyższym rysunku.

Elementy znaku CE powinny mieć tę samą wysokość, która nie może być mniejsza niż 5 mm.